

VENTA
30 exemplars 1 pesseta

Un número solt
5 cèntims



SUSCRIPCIÓ
ESPANYA
Un trimestre 1 pesseta
EXTRANJER
Un trimestre 2 pessetas

PERIÒDICH POLITICH VERMELL

LA EXPOSICIÓ PER DINTRE



Per la gran Exposició
fan dissapte de bon grat,
y 's prepara 'l bo y milló
per converti' en bell saló
la Casa de la Ciutat.

Las producciones que más han cridat la atencion del numero público que casi tos los dias ompla 7 gran...

RIMPA.—Després dels acostumats avoncia y T. corresponsal...

Vol dir, Sr. Pons, que aquesta passa es de vostè? Bah! ho dubito...

Gracias als estornos dels actus la passa no se n' anà al cel per complir, y encara es probable que després dels adubs que l'avor la fet en ella...

NOVEDATS.—El Hacedero del Deliciero s'ha estrenat en aquest teatre. Es un drama en un prolog y a sis actes...

La Sra. Mena ha, la Sra. Tomaner ben regular, encara que travellat lo tipu. Lo Sr. Tomaner es exagerador, pero treyent bon parti de son dificil paper de mui, y la senyora Capdevila, Santiago y Berta...

CINCO ECUESSES.—Ha donat el periodista y velocipedista català Sr. Arco, del qui ja parlatem ja un parell d'anys quan comença a presentar al públic en aquest circ, y l'anars a veure casi mitja haurada de Sans y Hostafranca...

CAFE CONCERT BARCELONÉS.—Havem visitat aquest establiment onhi també s'colaba l'ignora for. Glos francesas que poden ben amar sons macerats de purgans, y sobre tot un parell de llis que... glexam en dentat...

T. Q. y A. D.

CARTAS DE FORA

Sr. Director de La TRAMONTANA

Tarragona 9 de Mars 1888.

Molt Sr. meu: Pels diaris d' aquesta localitat ja s' haurà vostè enterat de lo que ocorregut dia passats entre la Junta d' Instruccion pública y una societat que sosté y propaga la ensenyansa entre la classe trevalladora.

Dita societat, anatematizada de atea é impia per la gent de votana, pel sol delictu de no enenyar la doctrina cristiana, sollicita una subvencion del Ajuntament a fi de ampliar més las escuelas, y la sabia corporacion, ó part d' ella, votó en contra del dictamen favorable emés per lo ponent; pero á pesar de tot, á pesar de las injurias llenzadas desde la cova sagrada per un triquinat jesuita, á pesar de la furiosa pastoral del arquebisbe, lo dictamen siguió aprobat. Las paraulas més injuriosas, los epitetos més detramants s' han llenzats contra La Ilustracion obrera (que tal s' anomena dita societat), fins al extrem de dir un reverent desde l' cubell mistic que las padres que mandan sus hijos á la « Ilustracion obrera » son unos criminales, pues así se les ensena á ser malvados.

Qué tal? Son totorants los capelluts tarragonins? No es veritat que n' saben de predicar la humildat? Res, resabís de quan manejaban lo trabuch. Ja tenen sort que ho diuhen desde un lloch que ningú pot contestarlos, que sí no, me sembra que l' tal reverent se n' feya deu pedras. Pero que s' esperi, que gastí ara tota la seva verinosas, que tal vegada n' hi faltará algún dia pera curarse l's tosos.

Anem prenent nota pel dia del bisans. L' assumpto, com pot considerar, ha mogut gran rebombori y promet donar joch, la premsa liberal, apoyant á la rabó y á la justicia, esta de part de la Ilustracion obrera, com ho está tota persona d' enteniment despietat. Promet comunicarli tot quan vngi succehit qui s' repeteix de vostè son afm. S. S.

Lo CORRESPONSAL

Sant Celoni 12 Mars 1888.

Endemoniat director: Tenim aquí un ruchtort joich un rector molt original, Figoris que

ahir puja al cubell de la divina bogada, y digué: «Dels tapers d' aquesta vila, no obstant de esser ja á mitja quaresma, no n' ha vingut á confessar ni un per medicina, y Donchs, que s' creya, mossen Pau! no sab que tots lo de aquest ofici tenim lo clarell molt net? Si en comptes de ficarse en aquestes tonterias procura cuidarse dels molts pobres que aquest hivern no han tingut pa, ni llum, ni foc, pera escalfarse, y encara que vostè no estés tan gras, donchs part de lo que li sobra á tals infelissos, prou se l' estimaria més tothom y altres foren las probas de caritat que pel pobre trubaría.

Ab aixó, ja ho sab: si aixís creu que farà anar algun taper á confessar, prengui una cadira pera esperar-lo, y no s' mogui fins que jo li digui prou.

Disposi, senyor Director, de son amich metistofelich y iluciferich,

J. S.

Arenys de Munt 12 Mars 1888.

Endemoniat company: Havent sabut mossen Dinoudermas á Pi mal esporgat, que La TRAMONTANA deya algo sobre del seu llanur mossó Pésol d' olor, y no poguent retener fins á la tarde, comensá á baladrejar lo diumenje al demati, dibent deu mil pestes de, qui havia fet lo tal escrit, que si fos un com ell ja n' hauria fet cas, pero com ja sabia que era un d' aquests tan baixos, per aixó no n' feya. Apoch apoch, mossen Pi; li poch assegurar que encara que no tingui l' alsada seva, servitxo per tot á lo menos tant com vostè, si s' exceptúa l' enganyar animas pel profit del nostre cas.

A la tarde lo dit Pésol digué, desde dalt del covador, que tots estavem condemnats, y sobré tot aquellas mares que tenin las fillas promesas las deixavan solas ab lo seu promés perque fessin de las sevas; també digué que l's que l' demati van á confessar y després van al cale, al teatro ó al ball, tota, tots estavem condemnats al infern, y que no hi havia pas salvació.

Espero un altre dia ferli deu centims de la festa que s' farà pel Remy, puig si es veritat lo que n' hi sentit á dir, n' hi haurá pera llogarhi cadiras.

Disposi de son enrabat amich MULLERICH

Sallent 12 Mars 1888.

Molt Sr. meu: Aquí li aboco un parell de fets del may prou ben celebrat rector de Sallent lo doctor Joseph Esquerra á Cocí encuerada.

Haventse casat lo professor d' aquesta escola laica ab una noya de la poblacion que sa mare fa de llevadora, desde que s' ha fet aquest casori lo gat negre ha comensat la taca de presentar-se á las casas abont hi ha donas en estat interesat, pera donarllas entenen de que no se servixin de dita llevadora quan arriba la hora del part.

Algunes beatas han cregut al rector; mes de altres se que li han contestat que si l' reverent no podia treurelas del perill com á comadrón més ó menos acreditat, ellas farian lo que més bé l's apategués. No se si d' aquesta fet nostre rector voldrá assistir parts, que tot podria ser, perque ell per tot serveix trasant de fer mal á lo que s' refereix de prop ó de lluny á la escola laica, y ab lo descenils del procs que tots sabém está que no hi veu de cap ull.

L' altre cas passá lo dijous de la semana antepassada. Aquí, com en tants altres pobles de la montanya, hi ha la cleri-ganga costum de que las donas, cada vegada després de desocupar, lo primer cop de sortir de casa van á prendre missa, que se n' diu, portant un bon regalot al rector. Donchs veiaiqué que presentantse lo dia mencionat una partera ab la citada llevadora á la casa de... Deu pera cumplir ab la indicada costum, y havent cridat per tres vegadas al rector contestant aquest sempre que estava ocupat, las duas donas tocaren solta ben satisfetas, entornantant ab tot alló que sols per la costum, per miras personals ó pel que dirán atloixos tothom.

Y ja que hi estich posat, també dech dirli que l' dimars de la mateixa setmana, estant en la oferta d' una missa que també s' deya per una partera, al donar á besar lo rector la estola la retirá ab rabia del devant de dita llevadora, creyent tal volta ferli una ofensa no deixantli besar un drap que á bon segur estará plé de habas d' hidrofóbicas beatas que continuament

treuhen per sa... beneysa boca la bitis de soy desenfrent fanatismo contra l' Ajuntament de la escola laica.

VALERI DEL ULL.



Poch després d' entrar aquest número en máquina va á comensar la vista en judici oral d' una de las crusa incoadas per denuncia de nostre periódic.

En lo número vinent ne donarem noticias.

En Guilleme de Prussia ha mort á la edad de 91 anys, deixant prenyat de perills lo pervindre d' Alemanya y com questió palpitant una guerra europea.

Lo seu hereu, avuy emperador, té poca vida per un cranch que se li acaba de menjar la gola.

Y l' hereu d' aquest, próxim á ser emperador, té un mal fleig que li paralitza un bras y part de un costat de cos.

Y finalment, lo fill d' aquest últim, nen de pòchs anys, viu raquítich y malalís, sent casi segur que no arribará pas á una edad en que poga empnyar lo cetro.

De modo que á Alemania, ab l' emperador actual, son fill y son net, casi s' pot assegurar que no hi ha teta coronada per un estorzar, perque tots están á puot d' anarxen á can Pistras.

Será lo que vostés vulguin, pero molts testas coronadas me fan lo mateix electe d' una candela que crema cap-per-avall.

Al rebombori dels misteris palatins que alguns suposen que significan los viages de Isabel II y en Montpensier, y á las desmentidas ganas de dimitir de la reina regent, ara l' inventors de emociones fortes las han pegadas á fer corre no sé qué de la salud del rey meun Alfonso XIII.

No crech res d' aixó, senyor Fiscal. Y llenso la ploma y fujo.

La terrible explosió de la fábrica de dinamita dels voltants de Figueras ha vingut á remoure algo l' assumpto de que alguns establiments exigan dintre ó massa prop de poblacions.

Si aquell establiment hagués estat dintre ó al costat de las parets de Figueras, mitja ciutat tal volta hauria quedat enrunada y las desgracias personals s' haurian contat per centenars ó per milers.

Avuy no obstant la desgracia ha sigut horrible, puig la explosió ha causat onze morts y altres tants ferits, y es precis agotar tots los medis pera evitar que tals desgracias se reproduheixin, en las que qui sempre més hi pert es l' infelís treballador al quedarse esguerrat ó la familia obrera que pert al pare, fill ó marit, sens que uns ni altres quedin may atesos per ningú, com deuria correspondre á tals desgracias.

Lo govern ha concedit 600 pessetas d' indemnizacion per la catastrofe de Figueras.

Y en aquella ciutat pocas horas després de la desgracia s' havian ja recaudat més de dos mil duros.

Entre l' poble y l' govern, no cal dir qui més sab cumplir ab lo deber de la solidaritat.

Lo manifest d' en Ruiz Zorrilla ha mogut molta gatzara en los camps de la politica.

Per nosaltres tot aixó es res barrejat en kena.

Mentres en Zorrilla no vulgui la revolució del poble y pel poble, son entreteniments lo de sublevar soldats.

Deixant apart lo pesadas que resultan tals bromas per aquells que hi perden la pell.

Lo diumenje de Rams hi haurá exams de la escola laica á Maigrat, en los quals s' ha proposat probar lo profesor de dita escola

quan molt més be aprofitan lo temps sos delectables que 'ls que van a aprendre *Parseus*, *Aveteras* y altres triflicas catòlicas.

Invitats a aquesta festa, tindrem molt gust en assistirhi, y ferne després una racioneta a nostres llegidors.

Lo Centro d' Enseyansa laica de Sallent prepara una conferencia ó vetllada en celebració de la victòria obtinguda en lo plec que mossen Esquerra va mourels ab lo procés que ja coneixen nostres llegidors.

Nostre Director està invitat a pendre part activa en aquesta festa lliberal de Sallent, y no cal dir ab quan gust ho farà pera ajudar a que de la rabieta se n vagi al cel algun cleri-ruch d'aquella vila.

La huelga de Tarrasa ha acabat obtenint los traballadors que no se 'ls fessin recuperar per extraordinari las horas que 's perdian de vegades, com ja haviam dit. Mes ara sembla que comensan certas mesquinas venjansas per part dels fabricants, despendint de poch en poch als obrers més fermes per la associació ó que més se distingiren per la huelga.

Y així que 'ls fabricants de Tarrasa son dels de la armonia del Capital y 'l Treball.

Deixarlos armoniar a son gust, y tothom content. Ella farien lo que més los convingues, y 'ls obrers *disfrutarian del dret* d' obehir y callar.

Entre 'l gat y la rata no hi pot haver pau mentres no se 'ls despalli de las condicions que avuy tenen.

Tenim a la vista una carta de Torroella de Montgrí respecte a certs fets en una escola laica d'aquella vila comenos pel doctor Gabarró.

Com no tenim ganas de fiactorn en aquests assumptos, per ara, deixem de ternos eco de dita carta, y esperem que després de alguns dies, com totas las escolars laicas aisladas y las separadas d' organisacions autocráticas, se pugui constituir una nova y potentia agrupació d' escolars ab sava veraderament lliberal y de tolerancia.

UNA NOTICIA

Per feminismo molt raru nasqué un noy dels patilles, veu la adrecció; y es claró dels pelats y dels peluts.

Tenit poch pes mutal en lo bigot y perilla; pero en las patillas, al cada vell, una barquilla.

La seva mare plorant ni un bes va ferli d' amor, ni teniolo al seu devant va deonar un celt d' horror.

Mes, lo seu pare, al veure, molt tranqui y que ab s'aura, al veure, acia més el mes, va ferse un penço de riure.

—Què 'n farém, deya la mare, (Deu me 'n guardi de durlo enloch) —Com s' entien? respon lo pare, (Juchant patillas ray — ¡no 'l tochi)

Tant al 'n creus, com si no 'n creus, sa farta, diu, no me apura; aquest noy, tal com lo veus, pot ser la nostra ventura.

Lo xicot, com si ho sentia, va alse 'l cap, inflante tot, va riure molt 'l infella, pero no va dir es un mont.

—Portas patillas y veu? —A las gabas? si senyó; sens falta 'l duré, si veus, a fer llubar la Exposició.

Així va exclamar son pare; ja ho tenem, doncha, sapiguat: la tenim, era com ara, un *lunguet* y un noy *pellut*.

PERRY DEL CARRIL



Va presentarse 'l altre dia una dona d'aquestas que no inspiran gayre confiança, a una botiga del carrer de la Tapineria, a preguntar per un pis que 'n la mateixa casa hi havia per llogar.

Sapigut lo preu y deixadas las claus, anà la dona a veure 'l pis, y baixà després satisfeta.

—Lo pis me agrada, digué, mes no es per mi tan sols, sino que té que servir també per un sacerdot que hi dona lliçons a duas noyas. Aniré a dirho al sacerdot, que aquesta tarde vindrà a mirarsel, y amidará si al seu quarto hi cap be 'l llit.

—Moscat pensaren los de la botiga. Per donar lliçons a duas noyas necessita 'l llit... ¿de qué dimontri deu donar lliçons aquest capellà?

A la tarde compareté la mateixa dona ab un reverent de mitja edat, gras y ben conservat, y anar a veure 'l pis, que té la entrada per un d'aquells carrerons.

Baixaren al poch rato, lo capellà 's quedà a la cera del carrer de la Tapineria, y entra la dona a la botiga.

—Què tal, la 'l pis per las lliçons? preguntaren ab malicia 'ls dependents.

—Si, respongué la dona, pero la escalina no ha agradat al sacerdot.

—Y així, per qué?

—Ja li dire, exclamà la dona, baixant la veu, com aquell cadivare ve tan al frente de la escaleta, lo sacerdot no vol lo pis perquè fora massa vist sempre que entrés y sortís.

Rigurosament històric.

Ara nostres llegidors que barrinin sobre quina mena de lliçons pot donar aquest reverent a las duas noyas de referència.

Mossen Salvador, ex-vicari de Granollers, ha sigut ascendit a rector de Marata; y com era home guapot, aixetxi y consolador de las fillas de la Maria y Teresianas de la capital del Vallés, ara succeheix que aquestas devotissimas joventas lo van tot sovint a veure al seu poble, perquè no poden resistir l' anyorament que 'ls porta tal ausencia.

Y vetaquí que 'l altre dia, mentres deya 'l rosari a Marata, arriban duas tercianas de Granollers.

Veurelas lo rector y parar la feyna tot fou hù, deixant als llobarros del seus feligresos ab tres kilòmetros de boca oberta.

Anaren las tercianas y 'l reverent a la sagristia, y las riallas de satisfacció y 'ls crits de alegría trencavan las oracions dels devots.

Y succehi que quan lo rector y las tercianas estigueren ilesos, ja tothom havia fugit de la iglesia.

Llavors se posaren a saltar la corda, que al mon al h tot es saltar en materias piadosas.

Y 's conta que las tercianas han tornat a Granollers més frescas que un pesol tendre y més satisfetas que un gos ab un os.

Y es que, os ó nervi, algo rosegaren ab lo rector.

Un ruch negre de Arenys de Mar ha predicat molt fort contra 'l representarse *La Passió*, y més encara contra 'ls polissons de las donas.

Se compren.

La *Passió* posa de relleu la falta de virtuts del clero d' avuy.

Y respecte als polissons ja digué 'l reverent que lo més bonich era *a lo natural*.

¡Ah llepò!

Un fratot que serviria més pera arrencar caixals dalt d' un cotxe a la Rambla que pera cultivar la fe, ha fet tals furiosas predicas a Sabadell contra 'ls partits liberals y 'ls esperitistas, que 'l auditori se li ha posat a riure a las barbas.

Després ha pres cartas ab las noyas que van al ball per la quaresma, y sobre tot ab las que diu que van al bosch ab lo xicot a buscar violas.

Y ab tal gust parlava de la parella amorosa y de lo que podian dir ó fer, que al reverent li agafà singlot al mitj de la predicació, y tingué de deixarho corre després de provocar que a totas las beatas se 'ls obrís la aixeta de la risa y deixessin la casa de Deu com l' ensenax en dia de pluja.

Predicayres així son los que convenen. Que saben fer passar lo rato divertit.

Passava un jove per la plassa del Mercat de Palafrugell, quan venint un combregar, no 's va treure la gorra.

—Mestre, ¿que esteu costipat? li preguntà 'l reverent.

Lo jove no respon.

(Que sou mut? Igual resposta.

Llavors l' ensonat allargà la mà pera llevarli la gorra, mes l' agredit, alsant lo cap y encaranshi, digué:

—¡Alto! Cuydis de voste y fassi la seva feyna.

Murmurà 'l reverent, l' altre oclugué 'ls punys disposante al *trompis*, y 'l capelló reculà prudentment.

Seguí son curs la professó.

Das beatas lo reculieren en sos brassos pera retornarlo del susto, y...

Que al reverent se li quedà per dirre.

Lo rector de Alcover se n anà a fer una predicació a Aleixar, prop de Reus, y comensà així:

—Ha anat algú de vosaltres a fer goma? Los devots se miraren uns ab altre estranyats, y ningú respongué.

Luego 'l que parlava per boca del esperit sant, vevent que no 'l entenian, continuá:

—Així d' anar a fer goma vol dir si han anat may per aquestas casotas que hi heu per las ciutats, shont per quatre ó sis rals *fan goma* noys y noyas, y després quedan *enmascarats* fins al coll, y després molts van a parar al hospital, y 'ls metjes fan corre les pinsas y fins de vegadas tallan... (no podé seguir estampant lo que digué 'l reverent.

Continuá per espay de mitja hora detallant la manera de fer goma per las ciutats, arribant fins al extrém ¡esgarrintsel de confessar que ell UNA VEGADA VA ANARHI, quant era molt jove, per lo qual son pare li clavà un fart de llenya.

(Què me 'n diuben de aquesta manera de moralisar ab los exercicis piadosos de la quaresma?

Pels confessoris d' Alcover y Aleixar se 'ns diu que 's pregunta a tots los penitents d' abbdós sexes si 's agrada molt lo fer goma.

Pero, senyors reverents, ¡volen quedarse en-ganyats al asiento de la penitencia!

A UN ROSSINYOL

Armoniosissim aucell:
Tu que ab ta veu sens igual entonas desde aquí dalt joluts cants a qual més bell.

Tu que alegre, sens cap pena per las branxas vas saltant entreteinte, hontent cuquesias de tola mena.

Tu que en los dias d' estiu banyan totas las mayorias sus plometas nauradas ab la fresca aygua del riu.

Tu que en la fusca verneida sens sentir penas la nit, y ab rebetas fas ton lit molt més finas que la seda...

Si 'l deixassis agafar cap a la Rambla 'l duria, y venenthe allí 'n treuria dos rals, per anir a dinar.

F. de P. JOAQUIN



MUDANSA

—Carmeta, jo ja tinc gana, ¿que no estis tot 'l estora?

—'l has d' esperar, Mariana, fins a las dot no estàs.

J. MORET

GEROGLÍFICH

PAU PAU
PAU
O+ O+ O+

R. ALONSO

SOLUCIONS

A LAS GABORIAS DEL NÚMERO PASAT
TRENCA-CLOMOS—ESPARRAGUENA.
ENJUMA EPICRAMÍCICH.—LE VEGEDOR.

LA CORRESPONDENCIA AL DIRECTOR